

V Starem gradu nad Loko je v davnih dneh živel graščak, ki je imel hčerko, katero je ljubil bolj ko vse drugo na svetu, zato je tudi ni nikomur dal za ženo. Grajska deklica je bila lepa kakor jutranje sonce, saj je imela zlate lase, oči pa čiste kakor jutranja rosa. In ker je očeta ljubila bolj ko vse drugo na svetu, ni marala nobenega snubca za moža, četudi so iz dneva v dan prihajali na Stari grad ter jo snubili in prosili za njeno belo roko.

Starograjski graščak pa je bil kvartopirec, da je vse dneve in noči prekvartal s hčeriniimi snubci. Ko so nekoč tako tri dni in tri noči kvartalili, je graščak vse, kar je imel, zakvartal; zaigral je tlačane, zakvartal polno štalo živine, izgubil je grad, da je hčerka legla na pograd in jokala v bele blazine, ker je postala sirota, kakršne ni bilo na vsem širokem svetu.

Takrat pa je graščak, ki ga je uščenila kvartopirska strast, udaril po mizi in zavpil:

»Nisem še vsega zakvartal! Hčerko še imam. Še zanjo igravimo! Kdor jo bo prikvartal, s tistim bo šla v zamož.«

Snubci so se teh besed razveselili in vse zlato, ki so ga bili v treh dneh in treh nočeh prikvartali, vrgli na mizo in kvartalili in kvartalili, dokler ni starograjski graščak še hčerke zaigral. Ker pa mu je bilo lepe deklice žal, je iz nožnice potegnil meč in dejal:

»Kdorkoli se je bo dotaknil, mu bom odsekal glavo!«

Zdajci so tudi snubci segli po svojih mečih in besni kvartači so se zapletli v boj, da je tekla kri ko iz studenca. Stari graščak je bil takšen korenjak, da je vsem posekal glave, le mlademu vitezu iz starološkega gradu je prizanesel. Ta pa je pograbil grajsko deklico in hotel z njo pobegniti. A stari graščak, ki je hčerko ljubil bolj ko vse drugo na svetu, je porinil meč v njeno srce in zajokal, da je odmevalo od grajskih zidin:

»Če moja ni več, tudi tvoja ne bo!«

Grajska deklica je umrla, stari graščak in starološki vitez pa sta se potlej borila in borila, dokler nista drug drugega ugonobila.

Tako je Stari grad ostal brez gospodarja, tako je razpadel, tako se je sesul v razvaline.

Za zločin starograjskega graščaka pa je doletela kaznen nedolžno deklico, ki se je spremenila v kačo z dekliško glavico.

Deklica-kača se že stoletja in stoletja plazi med razvalinami Starega gradu in čuva zaklad — prikvartane zlatnike, ki jih vsako kresno noč suši na luninem svitu.

Prekletstva jo bo rešil tisti mladeč, ki se mu bo deklica-kača zasmilila, da jo bo poljubil na oči, lepe ko jutranja rosa, in mu ne bo mar zlata, ki ga čuva — kača.

(Motiv: Francka Krmelj, Škofja Loka)

Opomba: Prim. opombo na str. 207. — P. B.